

S O K F É L E .

XVIII szám Béts. Julius 3-dikán.

1832

Statistikai Jegyzetek.

Mínthogy az Újságlevelek folyvást Országokat illető politikai tárgyokról irnak, úgy gondoljuk, kedves léssen sokak előtt Olvasóink közzül, ha ezen Toldalékban a' Föld öt része nevezetesebb országainak statistikai rövid rajzolatit időről időre közölni fogjuk, a' következő tzmű munka 9-dik kiadása szerént: „Genealogisches, geographisches, statistisches und historisches Handbuch für Zeitungsleser. Nach Dr. Hassels und F. A. Frankes neuesten Werken. Wien, 1831.“ Kezdjük az Austriai Birodalom statistikai rövid rajzán, melly ebben ekként adatik elő:

Austriai Birodalom.

(Monarchia, egy része Constitutiós Országokból áll).

Uralkodó Tsászár és Király: I FERENTZ, született 1768. Febr. 12-kén. Attya II Leopold Tsászár után kezdett uralkodni 1792-ben, Martz 1-ső napján. Magyarország Királyává koronáztatott Jun. 6-d. Római Tsászárrá Jul. 14-kén, Tsehországi Kir. Aug. 9-k. 1792-ben; 1804-ben Aug. 11-k. örökös Austriai Tsászárnak nevezette magát; a' Rom. Tsász. Birodalmi országlásról lemondott Aug. 6-k. 1806-ban; a' Lombard-Velentzei ország királyi kormányzását felvette 1815-ben Apr. 7-kén; a' Német-Szövetség Fejedelmei között első helyét elfoglalta 1815-ben Jun. 8.; Sept. 26-kán pedig Párisban Szent Szövetséget kötött Orosz és Burkus országokkal; 1816-ban az Illiriai tartományokat Királyságra emelte. — Házasságra lépett 1-sőben Jan. 6-d. 1788-ban, Ersébet Würtembergi Printzaszszonnyal, a' ki megholt 1790-b. Febr. 18-kán;

Toldalék a' M. Kurírhoz.

2 - szor 1790 - ben Aug. 15 - kén Mária Theresiával Szi-
cíliai Kir. Printzaszszonnyal; megh. 1807 - ben Apr.
13 - kán; 3 - szor, 1808 - ban Jan. 6 - kán Mária Ludó-
vika Modenai Printzaszszonnyal; megh. 1816 - ban Apr.
16 - kán, és 4 - szer. 1816 - ban Nov. 10 - kén Karolina
Bav. Kir. hertzegaszszonnyal, ki Magyarországi Ki-
rálynévá koronáztatott 1829 - ben Sept. 28 - kán.

Ő Felségének élő Magzatjai a' 2 - szori hásasságból:

1. Mária Ludovika, özv. Frantzia Tsászárné; Pármai
's a' t. Hertzegaszszony; szül. 1791 - ben, Dec. 2 - kán.
Magzatja: Ferentz Reichstadi Hertzeg, szül. Martz
20 - kán 1811 - ben.
2. Ferdinánd, Magyar Király és Austriai koronaörö-
kös, szül. 1793 - ban Apr. 19 - kén, Magyarország
Királyává koronáztatott Sept. 28 - kán 1830 - ban.
Házasságra lépett Mária Anna Karolina Szárdinai
Kir. Hertzegaszszonnyal Febr. 27 - kén, 1831 - ben.
3. Klementina, Leopold Sztiziliai Kir. Hertzeg hitvese.
4. Ferentz Károly, szül. 1802, Dec. 7 - kén, házassá-
ságra lépett 'Sófia Bajor Kir. Hertzegaszszonnyal
1824 - ben. Magzatja: Ferentz, sz. 1830. Aug. 18 - kán.
5. Mária Anna, szül. Jun. 8 - kán 1804 - ben.

Ő Felségének élő Testvérei; Ts. K. Fő Hertzegek
és Fő Hertzegaszszonyok:

1. Károly, szül. Sept. 5 - kén 1771 - ben. Házass. lé-
pett 1815 - ben Henrika Naszszau Weilburgi Hertz.
Aszszonnyal, megh. 1829 - ben. Magzatai: a) Má-
ria Therésia, sz. 1816. Jul. 16. b) Albert, sz. 1817.
Aug. 3 - kán. c) Ferdinand, sz. 1818, Jul. 29. d)
Fridrik, sz. 1821 - ben, Máj. 14. e) Mária Karo-
lína, sz. 1825. Sep. 10. f) Wilhelm, sz. 1827. Apr. 21.
2. József, Magyarország Nádora, sz. 1776 - ben, Mártz
9 - kén. Harmadszor házass. lépett 1819 - ben Má-
ria Würtembergi Printzaszszonnyal. Magzatai,

- 2 - szori házasságából: a) István, sz. 1817. Sept. 14-kén; b) Hermina, sz. 1817. Sept. 14. 3 - szori házass. c) Ersébet, sz. 1820. Jul. 31. d) Sándor, sz. 1825. Jun. 6. e) Franciska, sz. 1831. Jan. 17.
3. Antal, Német Rend Nagymestere, 's a' t. sz. 1779. Aug. 31.
4. János, Ts. K. Lovasság Generálja, 's a' t. sz. 1782. Jan. 20.
5. Renát, Lombard-Velentzei Vice Király, sz. 1783. Sept. 30. Hitvесе: Ersébet, Szávoja Carignani Hertz. aszszony. Magzati: a) Mária, sz. 1821. b) Adelheid, sz. 1822. c) Leopold, sz. 1823. d) Ernest, sz. 1824. e) Sigmond, sz. 1826. f) Renát, sz. 1827. g) Henrik, sz. 1828. h) Maximilian, sz. 1830.
6. Lajos, Ts. K. Pattantyusság Generálja, 's a' t. sz. 1784 - ben. Dec. 13 - kán.

**Az Austriai Birodalom a' Következő
Statusokból áll.**

I. Austriai Fő Hertzegség, melly Ensen túli és Ensen inneni két kerületre osztatik. Fővárosa és tsárszári lakhely Béts a' Duna mellett, háza 8000; és lakosa 300,000. Itt vagynak a' Kormányzéki Fő Dicastriumok. Érsek lakó helye. — Ezen Főhertzegség földének területe 708 □ mértf. tesz, mellyen 2,075,400 lakost számlál.

II. Stájerország, 399 $\frac{1}{2}$ □ mértf. területű 836,128 lakossal, öt kerületre osztatik.

III. Illiria, Királyság, nagysága 519 □ mértf. 1 millió 126,060 lakossal. Hét kerületből áll.

IV. Tíról, Hertzegi Grófság; ez 516 $\frac{1}{4}$ □ mértf. 774,457 lakossal; 7 kerület.

V. Tsehország, kiterjedése 956 $\frac{1}{4}$ □ mértf. 3 millió 672,465 lakossal, 16 kerületben.

VI. Morvaország, nagysága 481 $\frac{1}{2}$ □ mf. 1 millió 990,470 lakossal, 8 kerületében.

VII. Galitzia, Királyság; 1548 □ mf. kiterjedésű, 4 millió 517,089 lakossal, 19 kerületében, Bukovinát is ide számlálván.

VIII. Magyarország, nagysága a' határszéli Regimentek földjeit ide nem számlálva teszen 4175 $\frac{1}{2}$ □ mf. 9 millió 471,263 lakosokkal. Négy Kerületében 46 Vármegye vagyon, ezenkívül a' vele törvényesen egyesített Slavóniában 3, és Horvátországban is 3, öszvesen 52 Vármegye. Vagynak különös szabad Districtusai is, mellyek a' Vármegyékhez nem tartoznak, és 49 szabad Kir. Városai.

IX. Erdélyország, Nagy Fejedelemség; nagysága 1109 $\frac{3}{4}$ □ mf. 2 millió lakossal. a) A' Magyarok földé 11 Vármegyére és Kövár 's Fogarasföld vidékére osztatik. b) A' Székelyek földé 5 Székből áll. c) A' Szászok pedig 9 Széket bírnak és a' Brassói 's Beszterzei két Vidéket ülik.

X. Határőrző katonai Vidékek; kiterjedések 610 □ mf. 934,613 lakossal, t. i. tsak a' Magyarországi katonai Vidékeket vévén fel. — Ebből kitetszik, hogy Magyar- és Erdélyország együtt ide vévén a' katonai határvidéket is 5895 □ mf-nyi kiterjedésű; a' több országai és tartományai pedig az Austriai Birodalomnak együtt 6254 □ mf-det tesznek.

XI. Dalmátzia, 273 $\frac{3}{4}$ □ mf-nyi 776,789 lakosokkal. Négy kerületre osztatik.

XII. Lombárd - Velentzei Királyság, melly 851 □ mf-nyi nagyságú; 4 millió 278,903 lakosokkal. Majland vidéke 9, Velentze vidéke pedig 8 kerületre osztatik.

Az egész Austriai Birodalom kiterjedése, 1828-beli legújabb felmérés szerint 12,151 $\frac{1}{10}$ □ mértföldnyi kiterjedésű; mellyből Magyar- és Erdélyország együtt ide vévén a' katonai határvidékeket is 5895 □ mf-det foglal el; a' több országai és tartományi pedig az Austriai Birodalomnak együtt 6254 □ mf-det tesznek. Az egész Birodalomban a' lakosok száma 52,500,000; a' nagyobb városoké 783; mezőváros van 2120, helység 's falu 68,975.

Nemzetek és Népek száma ezen Birodalomban.

Slávok, vagy Sláv eredetűek 13,875,000-en. Németek, 5,850,000. Olaszok, 4,400,000. Magyarok, a' kik, a' nemzet törvényes jussaival élvén, magokat magyaroknak nevezik; mintegy kilentz millió, eredetileg Magyarok 4,100,000-en. Oláhok 1,680,000. Zsidók, 470,000-en. Tzigányok, 110,000-en. Örmények, 13,500. Görögök, 4,000. Frantziák, Clementinusok, Osmánok, 's a' t. 2,500-an, 's a' t.

Vallásokra nézve:

Katholikusok, 25,441,000-en. Görög nem egyesült szertartásúak, mintegy 3,000,000. Protestánsok, mintegy ugyan annyin. Zsidók, 470,000. Unitáriusok, 50,000. Örmények, 13,500. 's a' t.

Uralkodó Vallás a' Katholika, de más keresztyén vallásúak eránt is fenn áll a' türedelem; sőt azok Magyar és Erdélyországban egyenlő törvényes jussal bírnak a' Katholikusokkal. — Az egész Birodalomban most 16 Érsekség (14 deák szertartású katolikus, 1 örmény katol. 1 görög nem egyesült), 84 Püspökség, (69 deák szert. katol.; 6 görög kath.; 9 görög nem egyesült); és 2 kath. Vicariatust vagyon.

F i n a n t z i a.

A' Státus jövedelmei mennek C. pén.	130,000,000 for.
Költségei békesség idején - -	125,000,000 —
A' Státus adóssága - - -	680,000,000 —

H a d i e r e j e.

a) Szárazon: Békesség idején fegyveres ereje 263,140 ember; úgymint: Gyalogsága 185,000, Lovassága 38,000, Pattantyús serege 17,790 ember, 's a' t. Had idején táborát rész szerént polgári véd katonaság, rész szerént Magyarországi Insurrectio által még meg annyira nevelheti.

b) Tengeren: 3 Lineahajó; 8 Fregát, 1 Corvette, 8 Brigg, 's a' t. öszvesen 31 hadi hajó, mintegy 4000 emberrel.

Vitézi Rendei: 1) Arany-gyapjas rend állítatott, 1429-ben. 2) Tsillagkereszt R. áll. 1668-ban. 3) Mária Therézia kat. Rende, áll. 1757. 4) Sz. István Kir. Rende, áll. 1764-ben. 5) Leopold Kir. Rende, áll. 1808-ban. 6) Vaskorona Rende, megújítatott 1815-ben. 7) Polgári kereszt, 1813-1814-re.

A' Tudományok terjesztésére nagy számmal vagnak tanító Intézetek; ú. m. 9 Universzítás: Bétsben, állítatott 1365. Prágában, áll. 1348. Páviában, 1361. Páduában, 1228. Pesten, a' hova Budáról általvitetett 1788. Lembergben, 1784. Innsbruckban, 1672. Grätzben, 1586. Olmützban, megújítatott 1827-ben. — Vagnak ezenkívül a' Birodalomban 24 Kath. kir. Akadémiaik és Lyceumok, 11 Protestans Collegiumok és Lyceumok; 1 Unitarium Collegium; 20 Kath. és 1 Protest. Theologiai Tanító Intézet; 15 philosoph. tanító Intézet, 201 kath. 2 görög kath., 1 illirus, 25 protestans Gymnasium, a' számos alsóbb Oskolai intézeteken kívül, mellyek ezerekre mennek.

A' szerentsés jósló.

Ama híres Doctor Argeusz, így szól egykor Nagy Fridrikhez, kinek kedventze volt: én egy Papot es-
merek, a' ki jövendöl, 's mindég szerentsésen talál.
„Szeretném látni,“ így felel a' mindent kötve hívő
Király, 's tüstént parantsolatot ad, hogy mihelyt a'
Proféta elérkezik, azonnal egy akasztó fára ítelt Katonát
állítsanak strázsára szobája eleibe. — A' Pap el érke-
zik. „Tiszteletes úr tud jövendőlni! így szól a' Király,
no 's mondja meg hát nekem: meddig él az a' strá'sa
ki amott áll?“ A' Pap megvizsgálván a' katona artz-
vonásait, így szól utóljára: „Felséges Uram! ez az
ember igen késő vénségében hal meg.“ — Hahotára
fakadva felel a' Király; „Tudja Jósló úr! Tiszt. Ur!
hogy én ezen fő gazembert holnap felakasztatom.“ A'
Pap nem állott el szavától. Eljön az akasztás napja.
A' szerentsétlen már a' halál-fánál állott. Éppen ek-
kor tsörög el a' vesztő hely mellett egy hintó. A'
Braunschweigi Hertzegné 's Amália Hertzeg Aszszony
akarták Battyokat váratlan látogatásokkal meglepni.
„Hó! kiált a' Hertzeg Aszszony a' kotsiból, mi törté-
nik itt?“ „Executio! Felséges Aszszonyom!“ volt a'
felelet. „Mit vétett az az ember?“ „Szökött.“ „Egy
pár szempillantásig vára kozzanak a' további parantso-
latig; mi a' Királyhoz megyünk.“ — A' Hertzeg Asz-
szonyok Potsdamba érkeznek; szíves örömmel fogadja
öket Fridrik. „Kedves Bátyánk! így szól a' Hertzeg-
né, míg majd többet beszélünk, egyet kérünk tőled.
Te ezt megteheted — fogadd fel, — megtslekszed?“
Olly érzékeny hangon vala ejtve a' kérés, hogy tzel-
jät el nem hibázhatta. Megilletődve szól a' Király:
„No, 's mondjátok mi hát az?“ „Mi könyörgünk, így
szól Amália, annak a' szegény katonának életéért, kit
éppen most akarnak kivégezni.“ „S még nem akasz-

tották fel?“ kérdi az elbámult Király „Még nem.“ ...
 Mi volt mit tenni, ezen pillanatban megvitte egy
 gyors - követ a' pardont a' gonosztévőnek, — 's a'
 jövődölő Pap királyi módon megjutalmaztatódott. —

A' t é g l a v e t ő.

„Istenem! tsak két Hétig még

„Lenne illy Száraz idő!“

Ekképpen sohajtott az ég

Felé a' téglavető.

„De tizbora! — meg szállalt ott

Háta megett a' paraszt, —

„A' tsatsi essöt kiáltott

„Ma reggel, 's már mond meg azt,

„Hogy inkább Te szállottál e'

„A' köz haszonra, vagy ő?“

Mellyre nyálát tsak el nyelé

'S nem szálltt a' téglavető. —

K i v á n s á g.

A' Kandúr, ha repülne, veréb nem volna sehó máj;
 Tsak ti, ha nyernétek; úgy mi maradna nekünk?

H a m i s é s i g a z B e t s.

(Herder után).

A' bölts, 's hasznos ember jó Arany pénz neme,
 Mindenik országban van betse, 's érdeme:
 De rang, és hivatal, bőrre metszett remek,
 Vidd ált a' határon, — 's tsak a' bőrt veszik meg.

Igazítás: XVI sz. a' 127 lev. végén,
 e' helyett: *születése napjára*, olv. *neve napjára*.

Megfejtés: a' 17 - dik Szám. Fogház.